

วันมาฆบูชา

วันมาฆบูชา เป็นวันสำคัญยิ่งสำหรับชาวพุทธ เป็นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 หลังการตรัสรู้ของสัมมาสัมพุทธเจ้า 9 เดือน ได้มีพระสาวกเดินทางมาเฝ้าพระพุทธองค์ พร้อมกันเป็นครั้งแรกโดยมิได้นัดหมายเป็นจำนวนถึง 1,250 รูป ณ พระเวฬุสนาราม ชานเมืองราชคฤห์ เมืองหลวงของแคว้นมคธ ประเทศอินเดีย การประชุมครั้งใหญ่ของพระสาวกนี้เรียกว่า “มหาสันนิบาต” มีลักษณะพิเศษ 4 ประการเรียกว่า “จาตุรงคสันนิบาต” กล่าวคือ

1. เป็นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 หรือ มาฆมาส
2. มีพระสงฆ์มาประชุมพร้อมกันโดยมิได้นัดหมาย 1,250 รูป
3. พระสงฆ์เหล่านี้ ล้วนเป็นพระที่บวชโดยพระพุทธเจ้าทั้งสิ้น เรียกว่า “เอหิภิกขุอุปสัมปทา”
4. พระสงฆ์เหล่านี้ล้วนเป็นพระอรหันต์ผู้ได้อภิญญา 6

พระพุทธเจ้าได้ทรงประกาศหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนาเสมือนหนึ่งรัฐธรรมนูญที่ใช้เป็นกฎหมายแม่บทสำคัญสูงสุดของประเทศ คือทรงแสดงพระโอวาทปาติโมกข์ ให้พระสาวกถือเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อนำไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีเนื้อหา 3 ประการ

1. อุดมการณ์ พระพุทธศาสนามีจุดหมายสูงสุด ได้แก่ พระนิพพาน คือการดับสูญจากกิเลส และทุกข์ทั้งปวง อันจะทำสำเร็จได้ด้วยพึ่งตน پاکเพียรด้วยการกระทำของตนเอง ไม่ใช่สำเร็จด้วยการอ่อนวอนร้องขอจากเทพองค์ใด
2. หลักการ หลักคำสอนอันเป็นหัวใจในด้านปฏิบัติของพระพุทธศาสนาคือ
 - a. ไม่ทำความชั่วทั้งปวง
 - b. ทำกุศลธรรมความดีให้ถึงพร้อม
 - c. ทำจิตใจของตนให้บริสุทธิ์ผ่องใส
3. วิธีการ พุทธวิธีในการนำธรรมะสู่จิตใจชาวโลกด้วยเมตตา
 - a. ไม่มีการกล่าวร้ายใคร
 - b. ไม่มีการทำร้ายใคร
 - c. รักษาวินัยเคร่งครัด
 - d. รู้จักประมาณในการกินอาหาร
 - e. อยู่ในที่อันสงบสงัด
 - f. ฝึกฝนพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น

g. ด้วยการบำเพ็ญสมาธิอยู่เสมอ

สำหรับ “ วันมาฆบูชา “ ในเมืองไทยนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชนิพนธ์ไว้ในหนังสือ “ พระราชพิธีสิบสองเดือน ” สรุปได้ความว่า แต่เดิมพิธีวันมาฆบูชา ไม่เคยกระทำมาก่อนในเมืองไทย เพิ่งจะมีขึ้นอย่างเป็นทางการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 โดยพระองค์ทรงถือแบบอย่างโบราณบัณฑิตที่นิยมนำวันเพ็ญกลางเดือน 3 เป็นวันประชุมใหญ่ของพระสาวกของพระพุทธเจ้า มีลักษณะนำอสังขารย์ ซึ่งได้ถือเอาเหตุอันเป็นเครื่องแสดงสักการะบูชา พิธีมาฆบูชา จึงได้เกิดขึ้นในเมืองไทย มีทั้งพิธีสงฆ์ ราชพิธี และพิธีราษฎร์ สืบมาจนถึงทุกวันนี้

พระราชพิธีมีตามวัดพระอารามหลวง เช่นที่ วัดบวรนิเวศวิหาร วัดราชประดิษฐ์ และปัจจุบันนี้ก็มีวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เป็นต้น การปฏิบัติพุทธศาสนากิจในวันมาฆบูชาที่นิยมโดยทั่วไป ก็คือ

1. ทำบุญตักบาตร หรือนำภัตตาหารไปถวายพระสงฆ์แล้ว กรวดน้ำ แผ่ส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว
2. บริจาค ให้นาน แก่ผู้ด้อยโอกาสในสังคม
3. การปล่อยสัตว์ เช่น โค กระบือ นก ปลา เป็นต้น
4. ฟังธรรมะ รักษาศีล 5 ศีล 8 เป็นต้น
5. บำเพ็ญภาวนา ทำสมาธิ – วิปัสสนากัมมัฏฐาน
6. นำดอกไม้ธูปเทียนไปเวียนเทียนที่พุทธสถานต่างๆ เช่น ที่วัดต่างๆ ที่ห้องสนามหลวง หรือที่พุทธมณฑล เป็นต้น

ข้อสังเกต

วันมาฆบูชา	ถือว่า	เป็นวันพระธรรม
วันวิสาขบูชา	ถือว่า	เป็นวันพระพุทธเจ้า
วันอาสาฬหบูชา	ถือว่า	เป็นวันพระสงฆ์

ขอให้ท่านพุทธศาสนิกชน จงรักษาวันมาฆบูชาอันเป็นวันสำคัญของพระพุทธศาสนาไว้ให้อยู่กับประเทศไทยตลอดไป

จัดทำโดย

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร
สภาองค์กรพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ชมรมมหาสติปัญญาสูตกร ชมรมพุทธนำทาง